

Fylkesmannen i Hordaland

Sakshandsamar, innvalstelefon
Håvard Rød, 5557 2143

Vår dato

Dykkar dato

Vår referanse

2016/12828

Dykkar referanse

Kommunane i Hordaland

STATSBUDSJETTET 2017 - KOMMUNEOPPLEGGET

Fylkesmannen vil gi eit oversyn over hovudpunkta i framlegget til statsbudsjett for 2017.

I brevet betyr «kommunane» primærkommunane» utan at fylkeskommunane er med og «departementet» Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD).

Det økonomiske opplegget for 2016

I revidert nasjonalbudsjett var det ein pårekna skatteauke for kommunane i år på 6,4 prosent.

Dei pårekna skatteinntektene er no justerte opp med kr. 3,1 mrd. samla for kommunane i landet i høve til nivået i revidert nasjonalbudsjett. Pårekna skatteauke for i år blir med det justert opp frå 6,4 prosent til 8,7 prosent, i høve til faktisk innkomen skatt i 2015. Bakgrunnen for den store skatteveksten i år er i hovudsak at aksjeeigarar har teke ut ekstraordinært stort utbyte for inntektsåret 2015, jamfør skattereforma frå 2016.

Den samla pris og kostnadsveksten i kommunane (kostnadsdeflatoren) er uendra frå revidert nasjonalbudsjett, det vil seie 2,6 prosent. Lønsvekst inngår i denne med 2,4 prosent. Løn tel om lag to tredelar av kostnadsdeflatoren.

Regjeringa sitt framlegg for budsjettåret 2017

Det er rekna med ein nominell skatteauke for kommunane frå 2016 til 2017 med 2,3 prosent. Den relativt låge pårekna skatteveksten frå 2016 til 2017 skuldast den ekstraordinære skatteveksten i 2016. Pårekna skatteinntekter i 2017 byggjer blant anna på pårekna sysselsetjingsvekst (0,7 prosent) og lønsvekst (2,7 prosent).

Skatteøyret for kommunane er i 2016 11,8 prosent. Det er i statsbudsjettet lagt opp til at det kommunale skatteøyret blir 11,8 prosent også for 2017.

Det er lagt opp til at skattedelen av kommunane sine samla inntekter skal vere om lag 40 prosent også for 2017.

Den samla pris og kostnadsveksten i kommunane (kostnadsdeflatoren) er i framlegget 2,5 prosent. Pårekna lønsvekst inngår i deflatoren med 2,7 prosent for 2017 og tel om lag med to tredelar i den samla kostnadsdeflatoren. Pårekna prisvekst på varer og tenester vil inngå i deflatoren med knapt 2,2 prosent. Deflatoren blir nytta til prisjustering av statlege rammetilskot og øyremerka tilskot i statsbudsjettet.

Frie inntekter - skatt og rammeoverføring samla

Vedlagt tabell syner rammeoverføring og pårekna frie inntekter for 2017. Pårekna skatt og inntektsutjamning i tabell byggjer på kommunane sin reelle skatteinngang i 2015. Når det gjeld dette grunnlaget, er det justert for pårekna skatteutvikling i 2016 og 2017.

I berekning av skatteprognose for 2017 er det justert for same endring i prosent i høve til rekneskap 2015 for alle kommunane uavhengig av den lokale utviklinga i kvar kommune etter 2015. Denne skatteprognosen er nytta som grunnlag for pårekna inntektsutjamning. Kommunane må justera for lokale tilhøve knytte til skatteutviklinga. Folketalsutviklinga fram til 01.01. 2017 vil dessutan påverka inntektsutjamninga i rammeoverføring.

Veksten i rammeoverføring frå 2016 til 2017 vil variera mellom kommunane. Hovudårsakene er følgjande punkt som påverkar kommunane ulikt:

- verknad av omlegginga av inntektssystemet
- oppdatering av kostnadsnøklane i utgiftsutjamninga
- endra kriteriedata (t.d. talet på eldre) og talet på innbyggjarar samla
- endring i fordelinga av skjønstilskot
- bortfall av ekstraordinært skjønstilskot frå perioden 2011 - 2016
- endring i veksttilskot
- endring i distriktstilskot.

Priskompensasjon frå 2016 til 2017 er innarbeidd i oversynet for dei frie inntektene.

Samla vekst i frie inntekter

Det er lagt opp til ein realvekst i dei frie inntektene for kommunane frå 2016 til 2017 med om lag kr. 3,6 mrd. Denne veksten er rekna frå inntektsnivået i år som var lagt til grunn i revidert nasjonalbudsjett. Veksten i dei frie inntektene på kr. 3,6 mrd. er realauke slik at priskompensasjonen frå 2016 til 2017 vil kome som eit tillegg i inntektene.

Det er lagt opp til at auken i dei frie inntektene frå 2016 til 2017 skal dekkja auka ressursinnsats i kommunane til:

1. Kr. 2,0 mrd. i pårekna meirutgifter som følgje av befolkningsutviklinga, både med omsyn til folkevekst og alderssamansetjing (kr. 2,1 mrd. for heile kommuneforvaltninga).
2. Det er venta at pensjonskostnadene for kommunane vil auke ut over det som blir kompensert gjennom prisjustering av inntektene. For kommunane kan denne realveksten i utgiftene omtrentleg reknast til kr. 0,75 mrd. (kr. 0,85 mrd. for heile kommuneforvaltninga).

Auken i pensjonskostnadene skuldast låg avkastning på pensjonsmidlane på grunn av det låge rentenivået. I tillegg er det rekna med auka amortiseringskostnader i 2017 på grunnlag av pårekna premieavvik i 2016.

3. Delar av veksten i dei frie inntektene kan dessutan knytast til følgjande satsingsområde:

- Kr. 150 mill. til tidleg innsats i grunnskulen
- Kr. 300 mill. til auka satsing innan rusomsorg
- Kr. 100 mill. til opptrappingsplan for rehabilitering og habilitering
- Kr. 50 mill. til auka satsing på helsestasjon og skulehelsetenesta.

Det er rekna med ein nominell vekst i kommunane sine samla frie inntekter på landsbasis frå 2016 til 2017 med 2,7 prosent. Veksten er rekna i høve til noverande pårekna inntektsnivå i år. Den låge pårekna veksten i frie inntekter frå 2016 til 2017 har samband med den ekstraordinære skatten i 2016.

Auka rammeoverføring blir gitt for nye oppgåver og omfattar også heilårsverknader i denne samanhengen. Utrekna prosentvekst i dei frie inntektene er korrigererte for oppgåveendringar både for kommunane samla og kvar for seg i vedlagt tabell. Endringar i rammeoverføring i denne samanheng inngår med andre ord ikkje i den utrekna prosentveksten.

Dette vil også omfatta innlemming i rammetilskotet av øymerka tilskot.

Kommunalt vedlikehaldstilskot Sør- og Vestlandet i 2017

I revidert nasjonalbudsjett for 2016 vart det på bakgrunn av auka arbeidsløyse vedteke eit vedlikehaldstilskot til kommunar på Sør- og Vestlandet med kr. 400 mill.

Det er for 2017 framlegg om kr. 650 mill. i øymerka tilskot til vedlikehald og rehabilitering for kommunar på Sør- og Vestlandet.

Kr. 400 mill. av tilskotet vil bli fordelt til kommunar som ved utgangen av august 2016 hadde arbeidsløyse over landsgjennomsnittet, det vil seie over 3,1 prosent. Det blir ikkje lagt opp til søknader frå kommunane. Kommunane vil få eit likt tilskot per arbeidslaus person ut over landsgjennomsnittet på 3,1 prosent, per utgangen av august i år.

Fordelinga av dei attståande kr. 250 mill. vil bli vurdert nærare over nyttår i lys av den faktiske utviklinga i arbeidsløysa. Det er difor ikkje teke stilling til den konkrete fordelinga av denne delen av ramma.

Av ramma på kr. 400 mill. er det, basert på framlegget, gjort følgjande deling for kommunane i fylket, til utbetaling i 2017. I kr. 1.000,-:

Bergen	26154
Bømlo	2107
Stord	13268
Fitjar	189
Tysnes	235
Kvinnherad	4265
Samnanger	144
Os	3515
Sund	2582
Fjell	13022

Askøy	4969
Meland	1435
Øygarden	3597
Radøy	911
Lindås	2742
Austrheim	1542
Fedje	201
 Sum Hordaland	 80878

Skule

Kr. 150 mill. av veksten i dei frie inntektene til kommunane er knytte til ei styrking av arbeidet med tidleg innsats i skulen. Regjeringa vil senda på høyring eit lovframlegg om tidleg innsats. Fagleg svake elevar skal få tilbod om tidsavgrensa intensivopplæring.

Helse og omsorg

Opptappingsplan for rus

Det har vore ei opptapping i løyvingane til rusområdet i perioden 2014 - 2016. Det er framlegg om ei ytterlegare opptapping for 2017 med kr. 345 mill. Av dette kjem kr. 300 mill. gjennom ei styrking av dei frie inntektene.

Helsestasjon og skulehelseteneste

Det er framlegg om ein auke i rammetilskotet på kr. 50 mill. knytt til satsinga på helsestasjon og skulehelsetenesta. For 2017 vil rammetilskotet knytt til føremålet kome opp i samla kr. 734,4 mill., medrekna opptappinga frå åra før 2017. Midlane blir fordelte mellom kommunane på grunnlag av talet på innbyggjarar i alderen 0 - 19 år, med eit minstenivå på kr. 100.000,- per kommune.

I tillegg er det framlegg om øymerka tilskot på kr. 101 mill. over Helse- og omsorgsdepartementet sitt budsjett til kommunar som kan dokumentera at midlane over rammetilskotet er brukt til denne tenesta.

Opptappingsplan for rehabilitering og habilitering

Kr. 100 mill. av veksten i dei frie inntektene er knytt til auka satsing på rehabilitering og habilitering. I tillegg er det framlegg om å øymerka kr. 100 mill. til opptappingsplanen, av dette kr. 91 mill. i eit nytt øymerka stimuleringsstilskot for kommunane over Helse- og omsorgsdepartementet sitt budsjett.

Dagtilbod demente

Kommunane vil frå 01. januar 2020 få plikt til å tilby dagaktivitetstilbod til heimebuande personar med demens. Det er lagt opp til utbygging av tilbodet fram mot år 2020.

Det er framlegg om øymerka tilskot i 2017 på til saman kr. 45 mill. for å leggje til rette for 750 plassar i 2017. Tilskotet utgjer om lag 30 prosent av kostnadene med etablering og drift.

Sjukeheimsplassar og omsorgsbustader

For 2017 er det framlegg om å gi tilsegn om tilskot for om lag 1800 nye einingar med heildøgns omsorg, fordelte mellom omsorgsbustader og sjukeheimsplassar.

Maksimalt berekningsgrunnlag av investering for kvar eining er i 2016 kr. 3.060.000,- (for Bergen kommune er dette kr. 3,5 mill.). Dette grunnlaget blir prisjustert til 2017 - kroner.

I 2016 er tilskotssats 55 prosent av godkjent investeringsgrunnlag for sjukeheimplassar og 45 prosent av godkjent investeringsgrunnlag for omsorgsbustader. Det er lagt opp til dei same tilskotssatsane i 2017 som i 2016.

Målgruppa for ordninga er personar med behov for heildøgns helse- og omsorgstenester uavhengig av alder, diagnose og funksjonshemming. Tilskotet kan gå til bygging, kjøp eller utbetring.

Regjeringa gjer framlegg om ei gradvis endring i investeringstilskotet slik at det berre blir gitt tilskot til investeringar som aukar det samla talet på plassar i kommunen. Framlegget legg opp til at det ikkje vil bli gitt tilskot til rehabilitering av eksisterande plassar etter ein overgangsperiode. Det blir lagt opp til ei gradvis omlegging slik at det i 2017 vil vere 20 prosent av tilskota som blir reserverte plassar som gir netto vekst i kommunen. For 2018 vil 40 prosent av tilskota bli reservert plassar som gir netto vekst o.s.v. Frå 2021 er det i framlegget lagt opp til å berre gi tilskot til nye plassar.

Aktivitetsplikt for mottakarar av sosialhjelp

Det er framlegg om ei løyving på kr. 60 mill. i kommunane sitt rammetilskot for meirkostnader som følgje av innføring av aktivitetsplikt for mottakarar av sosialhjelp som er under 30 år.

Døgnopphald - hjelp

Frå 2017 får kommunane ein plikt til å tilby hjelp med ein gong døgnopphald også for personar med psykisk helse- og rusproblem. Den kommunale plikta skal berre omfatta personar som det for kommunen er mogleg å utgreie, behandla eller yta omsorg til. Det er framlegg om å innlemma kr. 86,5 mill. i kommunane sitt rammetilskot knytt til føremålet.

Ressurskrevjande tenester

Ordninga med øyremerka tilskot for ressurskrevjande tenester gjeld for tenestemottakarar til og med det året dei blir 67 år. Utbetaling av tilskot til kommunane i 2017 er basert på direkte lønsutgifter i 2016 knytte til tenestemottakarar.

Det er lagt opp til følgjande for 2017:

- Kompensasjonsgraden blir vidareført med 80 prosent av netto utgifter ut over innslagsnivået.
- Innslagsnivået for å få kompensasjon blir auka per brukar frå kr. 1081 mill. til kr. 1157 mill. for netto utgifter i 2016. Det er med dette lagt opp til ein auke i innslagsnivået på kr. 50.000,- utover prisjustering. Det inneber difor ei innstramming i tilskotsordninga.
- Kompensasjonen som blir utbetalt frå staten til kommunane i 2017 skal kommunane inntektsføra i sine rekneskap for 2016. Kommunane skal inntektsføra den pårekna kompensasjonen i rekneskapen for det same året som utgiftene har vore.

Tilskot for psykisk utviklingshemma (16 år og eldre), som del av rammetilskotet, blir trekt frå nettoutgiftene i berekningsgrunnlaget. Eventuelle øymerka tilskot blir også trekt frå berekningsgrunnlaget.

Frivilligsentralar

Ansvar for tilskot til frivilligsentralar skal frå 01.01.2017 bli overført til kommunane. Regjeringa gjer framlegg om at tilskot til føremålet blir innlemma i kommunane sitt rammetilskot.

Det øymerka tilskotet frå Kulturdepartementet var i 2016 kr. 127,8 mill., som prisjustert til 2017 blir kr. 131 mill. Dette tilskotet blir i 2017 innlemma i rammetilskotet. I tillegg er det framlegg om å auka løyvinga med kr. 20 mill., slik at samla ramme til fordeling i rammetilskotet blir kr. 151 mill.

Det blir lagt opp til at tilskot blir fordelt særskilt innafor rammetilskotet i ein overgangsperiode på fire år. Fordelinga av tilskot for 2017 vil byggje på Kulturdepartementet si fordeling av det øymerka tilskotet i 2016.

Inntektssystemet i 2017

I Fylkesmannen sitt brev av 23.mai d.å. om kommuneopplegget for 2017 er det gitt opplysningar om inntektssystemet for 2017. Vi viser til informasjon i dette brevet.

Vidareføring av noverande inntektssystem frå 2016 til 2017. Det er ikkje lagt opp til endringar i inntektssystemet knytt til:

- inntektsutjamning
- overgangsordninga INGAR
- telletidspunkt

Veksttilskot

For veksttilskotet er det framlegg om å redusera vekstgrensa for tilskot frå 1,5 prosent til 1,4 prosent. Tilskotssats per innbyggjar ut over vekstgrensa blir kr. 57.191,-.

Nytt inntektssystem for kommunane. Det vil vere knytt til:

- gradering av basistilskot på grunnlag av strukturverdi
- distriktstilskot Sør - Noreg
- småkommunetillegg
- oppdatering av kostnadsnøklane

Basistilskot

Det blir lagt opp til at halvdelen av basistilskotet skal vere eit like stort tilskot per kommune. Den andre halvdelen av basistilskotet vil bli gradert etter strukturverdi i høve til grenseverdi. Grenseverdien blir 25,5 km. Det vil seie at ein kommune som har strukturverdi lik eller meir enn 25,5 kilometer vil få fullt basistilskot.

Dersom strukturverdien er lågare enn 25,5 km, vil basistilskotet bli mindre enn fullt tilskot. Fullt basistilskot i 2017 vil vere om lag kr. 15 mill. per kommune.

For distriktstilskotet og småkommunetillegget vil det bli lagt til grunn nyare distriktsindeksar enn det som var kjende i mai i år. Grunnlaget for begge tilskota vil vere distriktsindeksane for 2015.

Trekk i småkommunetillegget, samanlikna med fullt tilskot, vil for 2017 vere basert på distriktsindeksane for 2015:

	<u>Distriktsindeks</u>	<u>Trekk</u>
Fitjar	55,9	- 50 %
Tysnes	38,3	- 10 %
Jondal	25,0	- 0 %
Ulvik	24,7	- 0 %
Granvin	26,3	- 0 %
Samnanger	54,1	- 50 %
Austrheim	73,3	- 50 %
Fedje	19,5	- 0 %
Masfjorden	45,1	- 40 %

Skjønstilskot

Fylkesmannen vil senda kommunane grunngevinga for fordelinga av det ordinære skjønstilskotet for 2017.

Kommunereform

Tilskot mellomstore kommunar

Det vil bli gitt tilskot til mellomstore kommunar der det er gjort nasjonalt vedtak om samanslåing i perioden for kommunereforma. Ny kommune må ha meir enn 9000 innbyggjarar etter samanslåing og ikkje få storbytilskot. For landet er det ei ramme på kr. 100 mill. for 2017, som svarer til andre halvår 2017. I 2018 blir ramma til føremålet, med heilårsverknad, kr. 200 mill.

Det er lagt opp til at 60 prosent av ramma skal bli fordelt med ein sats per samanslåing. 40 prosent av ramma skal bli fordelt med ein sats per innbyggjar.

Fordelinga vil bli gjort våren 2017.

Kompensasjon for redusert basistilskot

Kommunar som slår seg saman, og som mellombels får redusert basistilskot i perioden fram til samanslåinga trer i kraft, vil få ein eigen kompensasjon frå og med 2017. Kompensasjon for redusert basistilskot vil bli gitt av ei ramme på kr. 300 mill. av departementet sine skjønsmidlar i 2017.

Fordelinga av dette tilskotet mellom kommunane vil bli gjort etter Stortinget si handsaming av kommunereforma våren 2017.

Denne kompensasjonsordninga omfattar ikkje endringar i distriktstilskotet og småkommunetillegget.

Kompensasjon knytt til reduksjon i basistilskot (kr. 300 mill.) og tilskot mellomstore kommunar (kr. 100 mill.) erstattar ekstraordinært skjønstilskot frå departementet i perioden 2011 - 2016. Denne kompensasjonen vart gitt til kommunar som tapte mykje på omlegginga i inntektssystemet i 2011.

Inndelingstilskot og eingongstilskot

Kommunar som slår seg saman vil få erstatta bortfall av basistilskot og eventuelle bortfall av småkommunetilskot/reduksjon distriktstilskot gjennom årlege inndelingstilskot (15 + 5 år), på grunnlag av inntektssystemet og kriteriegrunnlaget for 2016. Inndelingstilskot blir gitt frå og med året når samanslåinga blir sett i verk. Det blir gitt årleg priskompensasjon slik at realverdien blir oppretthalde dei første femten åra. I 2016 er basistilskotet om lag kr. 13,2 mill. per kommune.

Vi viser til vårt brev av 19.mai 2015 om kommuneopplegget for 2016 med nærmare informasjon om inndelingstilskot og eingongstilskota (for eingongskostnader og reformtilskot) i samband med kommunesamanslåing.

Tilskot for eingongskostnader vil bli utbetalt i 2017 når Stortinget har gjort nasjonalt vedtak om kommunesamanslåing.

Med helsing

Lars Sponheim

Rune Fjeld
assisterande fylkesmann

Vedlegg

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift